

Mars 2022

AUST- AGDER MUSEUM OG ARKIV IKS

Eierskapskontroll for kontrollutvalget i Arendal kommune

Innhold

1. Innledning	2
2. Prosjektets formål, problemstillinger og metode	2
2.1 Bakgrunn og formål	2
2.2 Problemstillinger	3
2.3 Metodisk gjennomføring	3
2.4 Vurderingskriterier	4
3.0 Om Aust-Agder Museum og Arkiv IKS	4
3. Første problemstilling	1
3.1 Vurderingskriterier	1
4. Andre problemstilling	8
4.1 Vurderingskriterier	8
4.2 Formål med eierskapet	9
Samling, vern og tilgjengelighet	9
Årshjul.....	11
4.3 Vurdering	11
5.1 Kommentar.....	Feil! Bokmerke er ikke definert.
6. Litteratur	12
7. Vedlegg	12

1. Innledning

Etter bestemmelsene i kommuneloven § 23-4¹ er kontrollutvalget ansvarlig for å gjennomføre eierskapskontroll med kommunens eierinteresser. Eierskapskontroll innebærer iht. kommuneloven § 23-4 (1):

«... å kontrollere om den som utøver kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring.»

Innenfor eierskapskontroll defineres kontrollutvalgets ansvar til: *«kontrollutvalget skal påse at det føres kontroll med forvaltningen av kommunen eller fylkeskommunens eierinteresser i selskaper mv. (eierskapskontroll)»*, jf. koml. § 23-2 ledd 1 (b).

Aust-Agder Revisjon IKS har fått i oppgave av kontrollutvalget i Arendal å gjennomføre en eierskapskontroll av Aust-Agder Museum og Arkiv IKS. Eierskapskontrollen er gjennomført i henhold til *RSK 002 Standard for eierskapskontroll*, fastsatt av Norges Kommunerevisorforbund.

2. Prosjektets formål, problemstillinger og metode

2.1 Bakgrunn og formål

Kontrollutvalget i Arendal kommune vedtok i møte 10. mars 2021 (sak 12/21) å bestille en prosjektplan for eierskapskontroll i Aust-Agder Museum og Arkiv IKS. Selskapet var satt som første prioriterte prosjekt i vedtatt «Plan for eierskapskontroll 2020-2023», vedtatt av kontrollutvalget 16.12.2020 (sak 49/20). Planen baseres på en overordnet analyse av kommunens eierskap ut ifra risiko- og vesentlighetsvurderinger, med sikte på å identifisere behovet for eierskapskontroll i kommunens eierskap.

I «Plan for eierskapskontroll» ble en eierskapskontroll av Aust-Agder Museum og Arkiv IKS vurdert som hensiktsmessig, særlig med bakgrunn i de lovpålagte tjeneste selskapet utøver for kommunen, størrelsen på selskapet og at det ikke har vært foretatt en eierskapskontroll tidligere.

Prosjektplan ble lagt frem i kontrollutvalgets møte 1. september 2021 (sak 38/21). Prosjektplanen ble vedtatt slik den forelå, med følgende presisering av problemstilling 2: «Driver Aust-Agder museum og arkiv IKS sin virksomhet i samsvar med kommunens intensjon og formål for eierskapet?».

Formålet med eierskapskontrollen er å undersøke og vurdere hvordan Arendal kommune ivaretar sine eierinteresser i Aust-Agder Museum og Arkiv IKS (fork. AAMA). Herunder hvorvidt selskapet driver etter sitt formål og i samsvar med eierkommunens føringer og prinsipper, rapportering, styre og representantskap mv.

---

¹ LOV-1992-09-25-107 Lov om kommuner og fylkeskommuner (Kommuneloven) Heretter koml.

Aust-Agder Museum og Arkiv IKS er et interkommunalt selskap som er eid av alle kommunene i tidligere Aust-Agder, samt Agder fylkeskommune. Formålet til Aust-Agder Museum og Arkiv IKS er å forvalte, drive og utvikle museums- og arkivfeltet i Agder. Dette innebærer blant annet å ivareta arbeidet for en aktiv innsamling av ulike gjenstander, arkiv mv. av historisk verdi, formidle samlinger med historie og kulturarv i fylket for innbyggere, kultur- og distriktsutvikling, faginstans for kommunene innen museum- og arkivfaglige spørsmål mv. Arendal kommune definerer i sin eierstrategi at deres mål med eierskapet er samfunnsmessig motivert, samt påvirket av muligheten til å oppnå et sterkt og robust fagmiljø innen museums- og arkivfaglige områder.

2.2 Problemstillinger

I samsvar med RSK 002 «Standard for eierskapskontroll»² fra Norges kommunerevisorforbund (NKRF), har revisjonen valgt å avklare følgende problemstillinger:

- 1) *Hvordan sikrer Arendal kommune tilfredsstillende eierstyring av Aust-Agder Museum og Arkiv IKS i henhold til vedtatte eierskapsprinsipper og andre føringer?*
- 2) *Driver Aust-Agder Museum og Arkiv IKS sin virksomhet i samsvar med kommunens intensjon og formål med eierskapet?*

Revisjonen vil se nærmere på kommunens eierstyring av selskapet, gjennom blant annet rapporteringsrutiner, styret og representantskap og økonomiske forhold av relevans. Det vil videre være hensiktsmessig å vurdere hvorvidt kommunens eierskapsprinsipper ivaretas gjennom eierskapet i selskapet.

2.3 Metodisk gjennomføring

Prosjektet har blitt gjennomført etter kravene som stilles i revisjonsstandard RSK 002. Det metodiske arbeidet har i hovedsak bestått av en kvalitativ tilnærming gjennom dokumentanalyse, samtidig som revisjonen har hatt kontakt med daglig leder for utfyllende informasjon ved behov. Dokumentanalysen har bestått av gjennomgang av kommunale styringsdokumenter, rutinebeskrivelser, politiske vedtak og eierskapsmeldinger. Vurderinger som er gjort i denne rapporten er gjort på bakgrunn av dokumentasjon tilgjengelig for revisjonen.

Prosjektet er avgrenset innenfor gitte rammer til en eierskapskontroll, dvs. undersøkelse av utøvelsen av eierinteressene, hvilke mål kommunen har satt for selskapet og i hvilken grad disse blir fulgt. Hvilke valg og prioriteringer selskapet gjør utover de rammene som er gitt, faller utenfor rammene som ligger i en eierskapskontroll.

Prosjektet har blitt gjennomført av Aust-Agder Revisjon IKS med Kristian Fjellheim Bakke som ansvarlig forvaltningsrevisor.

---

²https://www.nkrf.no/filarkiv/File/Publikasjoner/RSK_RevisjonsStandard_Kommune/RSK_002_Standard_for_eierskapskontroll_200812.pdf

2.4 Vurderingskriterier

Kriteriene i denne eierskapskontrollen vil ta utgangspunkt i følgende kilder:

- Lov -2018-06-22-83 Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)
- Selskapets stiftelsesdokumenter og vedtekter og politiske vedtak
- Arendal kommunes eierskapsmelding og prinsipper for eierstyring
- KS' anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll

3.0 Om Aust-Agder Museum og Arkiv IKS

Aust- Agder kulturhistoriske senter ble etablert i 2003, og i 2015 ble Aust-Agder kulturhistoriske senter IKS, Setesdalsmuseet IKS og Stiftelsen Grimstad bys museer ble slått sammen (AAMA IKS). AAMA har både arkiv- og museumsfunksjoner, og består av 4 avdelinger, fordelt på tre administrative steder: KUBEN i Arendal, Setesdalsmuseet på Rysstad og Sjøfartsmuseet i Aust-Agder i Grimstad.

Nøkkelopplysninger om selskapet:

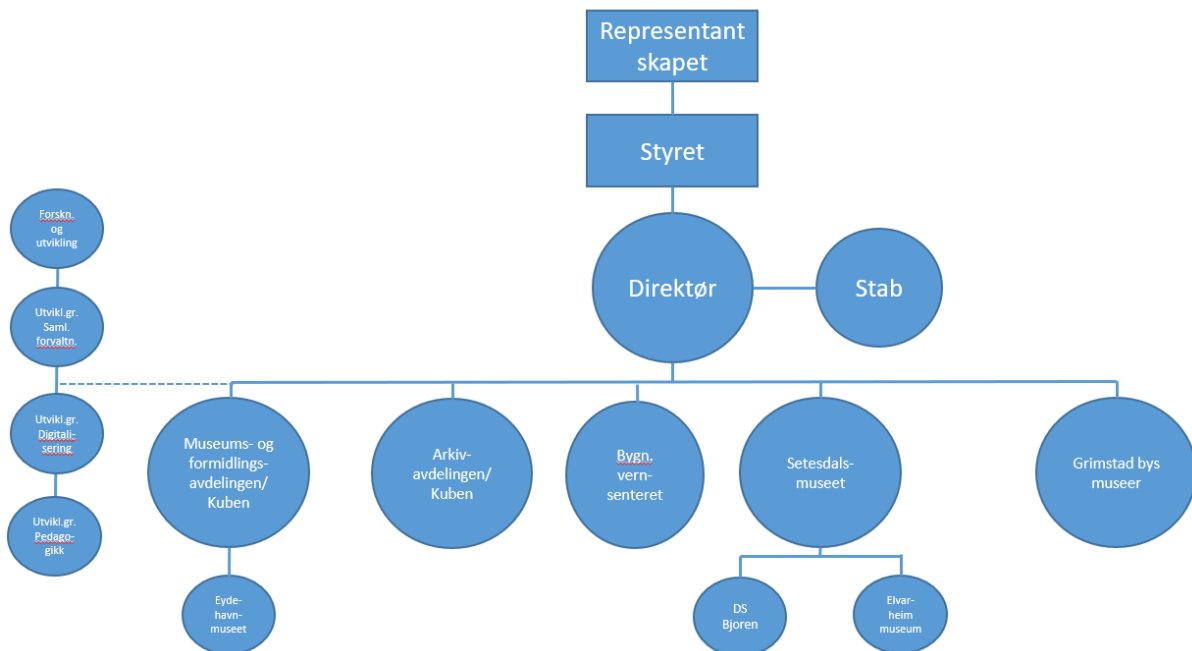
Navn:	Aust-Agder museum og arkiv IKS
Organisasjons nr.:	986 088 695
Sektorkode/org.form:	Interkommunalt selskap
Stiftet:	2015
Forretningsadresse:	Parkveien 16A 4838 Arendal
Direktør:	Jan Ledang
Eierkommuner:	Alle kommunene i tidligere Aust-Agder samt Agder fylkeskommune kommune. Arendal: 16%
Revisor:	Aust-Agder Revisjon IKS

AAMA har fem fagavdelinger som er fordelt på tre lokasjoner. Disse er: Arkivavdelingen og Museums- og formidlingsavdelingen på KUBEN i Arendal, Grimstad bys museer i Grimstad og Setesdalsmuseet og Setesdal Bygningsvernsenter i Valle. Staben er i hovedsak plassert på KUBEN i Arendal, men med to stillinger er plassert på Rysstad i Setesdal. AAMA har to faggrupper; Faggruppe for samlingsforvaltning og faggruppe for formidling til barn og unge. Videre har selskapet koordinator for forskning og koordinator for minne- og samtidsdokumentasjon.

Selskapets anlegg og visningssteder³:

KUBEN museum og arkiv	Setesdalsmuseet	Fennefoss museum
KUBEN	Jernvinnemuseet på Hovden	Evje Mineralsti
Merdøgård	Huldreheimen	Evjemoen
skjærgårdsmuseum	Lislestog	Forsvarsmuseum
Angelstad skysstasjon i Tvedestrand	Bykle gamle kyrkje	Iveland og Vegusdal Bygdemuseum
	Rygnestadtunet	
	Tveitetunet	Tilknyttede museer
Grimstad bys museer	Sylvartun	Elvarheim museum
Ibsen-museet	Setesdalsmuseet på Rysstad	Eydehavn Museet
Sjøfartsmuseet i Aust-Agder	Bygland museum	Setesdal
Norsk Hagebruksmuseum	Bjoren	Bygningsvernset

Organisasjonskart⁴:

³ <https://www.aama.no/vare-besokkssteder/>

⁴ Aama.no/dokumenter/ 2021 26.10 Organisasjonskart

**Styret i AAmA for
perioden 2020-24, valgt
19.5.2020**

- **Torunn Ostad (leder)**
  - **Kim Pedersen**
  - **Kristin Lundby**
  - **Sally Vennesland**
  - **Kai Steffen Østensen**
  - **Odd Eldrup Olsen**
  - **Monika K. Håland (ansattes representant)**
  - **Anders Dalseg (ansattes representant)**
-

3. Første problemstilling

- 1) Hvordan sikrer Arendal kommune tilfredsstillende eierstyring av Aust-Agder Museum og Arkiv IKS i henhold til vedtatte eierskapsprinsipper og andre føringer?*

3.1 Vurderingskriterier

Vurderingskriteriene i følgende kapittel vil redegjøre for de formaliserte rammene knyttet til utøvende eierstyring, og de verktøy og arenaer som anses som effektive virkemidler for ivaretagelse og oppfølging av kommunalt eierskap. Kriteriene vil i hovedsak ta utgangspunkt i Arendal kommunes eierskapsmelding og eierskapsprinsipper, samt KS-rapport⁵ som presenterer 21 anbefalinger for god eierstyring, selskapsledelse og kontroll, hvor revisjonen har valgt å trekke ut de mest essensielle og relevante anbefalingene.

Kommunen som eier har ansvar for å sikre etterfølgelse av et langt bredere spekter av lovpålagte bestemmelser, og eierstyringen er ofte preget av sammensatte mål- og rapporteringskrav. Det ligger i tillegg en forventning om at kommunens midler anvendes på en hensiktsmessig måte, med mest mulig effektive løsninger. By-/kommunestyret har det overordnede ansvaret for de deler av kommunens virksomhet som er lagt ut til selskaper, og det er derfor viktig med en aktiv demokratisk eierstyring og oppfølging. Kommunens eierstyring vil sies å ha et gjennomgående politisk preg, da den demokratiske delen kommer til uttrykk ved at selskapene er opprettet av og driver sin virksomhet på oppdrag fra kommunestyret.

Eierstyring gjennom etablering

Når kommunen skiller ut virksomheter i selskaper begrunnes dette med argumenter som eksempelvis kostnadseffektivitet, tjenestekvalitet, konkurranseutsetting, oppgave- og ansvarsfordeling og oversiktighet. Ved etablering av kommunale selskaper får kommunen en anledning til direkte påvirkning gjennom å legge de politiske, finansielle og organisatoriske

---

⁵ KS-rapport 2020. *Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll, 2019-2023*

---

rammene for virksomheten.⁶ Styring gjennom etablering av selskapet fremhever NIBR-rapport om kommunale selskap som en av de mest sentrale verktøy for kommunens eierstyring av sine selskaper. Etablering av et selskap er en anledning for kommunen å legge føringer ved flere forhold, og anses som en aktiv del av kommunens eierstyring. Ved etablering har kommunen mulighet til å legge føringer gjennom både fastsetting av selskapets formål og virksomhet, valg av selskapsform, regulering av relasjonen mellom eierne, selskapets vedtekter og nedfelling av øvrige styringsdokumenter⁷.

KS-anbefaling 1 «Velge selskapsform ut fra formål og behov» beskriver at det er kommunen sitt ansvar som eier å sørge for en selskapsform som er tilpasset selskapets formål, eierstyringsbehov, samfunnsansvar, markedsforhold og aktuelt lovverk. Et aktivt eierskap er avgjørende for en god lokalpolitisk forvaltning av kommunens verdier i selskapene, og kommunen bør kommunisere klart hva de ønsker å oppnå med sine selskaper og samarbeid.⁸

I Arendal kommunes eierskapsmelding beskrives motiver for eierskap på følgende måte: «Det kan være ulike årsaker til at kommunen velger å etablere et foretak eller selskap, eller gå inn som medeier/deltaker. Det kan være muligheter for å gi bedre tjenestetilbud, mer forretningsmessig drift, ønske om kostnadseffektiv tjenesteproduksjon, endringer i rammebetingelser osv. Beslutningen om å etablere eller bidra til å etablere et foretak eller selskap må alltid baseres på en helhetsvurdering hvor både betydning for innbyggerne, betydning for lokalsamfunnets utvikling samt betydning for kommunens øvrige oppgaver og tjenester veies.»

Eierstyring gjennom styringsdokumenter

Styring gjennom dokumenter er et anerkjent virkemiddel innen eierstyring, både i form av ulike strategier, rutinebeskrivelser, årsrapporter, planer og meldinger. Styringsdokumentene er ment å fylle ulike funksjoner innen eier- og selskapsstyringen, hvor enkelte er lovpålagt og andre faller inn under det lokale selvstyret og således opp til kommunen å ta i bruk eller ikke⁹.

Eierskapsmelding som styringsdokument er et sentralt og vel anvendt virkemiddel for god kommunal eierstyring. Kommuneloven § 26-1 stiller krav til at kommunestyret minst én gang i valgperioden skal vedta en eierskapsmelding. Eierskapsmeldingen skal inneholde kommunens prinsipper for eierstyring, en oversikt over selskaper, kommunale foretak og andre virksomheter som kommunen har eierinteresser i, samt kommunens formål med sine eierinteresser, jf. koml. § 26-1 (2).

---

⁶ Norsk by- og regionforskning (NIBR). Rapport 2015:1, *Kommunale selskap og folkevalgt styring gjennom kommunalt eierskap*. s. 19

⁷ *Ibid* s. 99

⁸ Kommunesektorens organisasjon (KS). *Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll*. S. 12

⁹ Norsk by- og regionforskning (NIBR). Rapport 2015:1, *Kommunale selskap og folkevalgt styring gjennom kommunalt eierskap*. S. 111

Arendal kommune vedtok siste eierskapsmelding i bystyret 28.mai 2020. Eierskapsmeldingen inneholder prinsipper om eierskap og enkle strategier for de enkelte selskapene. Overordnet skal eierskapsmeldingen «*øke bevisstheten rundt kommunens rolle som eier og gi bystyret anledning til å drøfte kommunens eierskapspolitikk/eierstrategi og vedta prinsipper for godt eierskap*».

Ifølge eierskapsmeldingen er kommunens eierskapspolitikk de overordnede prinsippet som legges til grunn for forvaltningen av kommunens selskaper eller eierinteresser. Dette vil både være krav kommunen stiller til seg selv som eier, og krav kommunen stiller til selskapene gjennom en formulert eierstyring/eierstrategi. Eierskapsmeldingen legger følgende til grunn for Arendal kommunes eierskap:

- I. Bystyret skal utforme eierstrategi (eiernes forventninger og krav) til det enkelte selskap/ samarbeid, herunder vurdere om den valgte selskapsform er tilpasset virksomhetens formål
- II. Ved valg av styremedlemmer skal det tas hensyn til selskapets eller samarbeidets behov for kompetanse
- III. Alle som påtar seg styreverv i selskaper som kommunen har eierinteresser i skal registrere seg i Styrevervregisteret
- IV. Folkevalgte og ansatte som har styreverv skal delta på opplæring i styrearbeid i regi av kommunen
- V. Styresammensetningen skal være kjennetegnet balansert kjønnsrepresentasjon og av mangfold
- VI. Arendal bystyre forventer at selskaper kommunen har eierinteresser i utarbeider etiske retningslinjer og har en samfunns- og miljøbevisst drift
- VII. Det skal være åpenhet knyttet til Arendal kommunes eierskap og til selskapenes virksomhet basert på prinsippet om meroffentlighet
- VIII. Bystyret skal sikre at selskapene undergis nødvendig tilsyn- og kontroll, jfr. kommunelovens kap. 22
- IX. Regnskap og årsmelding for de selskapene som kommunen har eierinteresser i legges årlig frem for formannskapet som melding
- X. Kommunens eierskap skal fremme samfunnsansvarlig forretningsdrift og bærekraftig samfunnsutvikling, jfr. FNs bærekraftsmål
- XI. Det skal etableres utbytte og avkastningskrav for selskaper som opererer i et marked. For selskaper der det foreligger andre definerte mål, vil avkastningsforventninger erstattes av andre mål om eksempelvis effektivitetsmål, eller ideelle mål

Eierstyring gjennom rapportering

Etter KS anbefalinger bør by/kommunestyre årlig får en rapport om tilstanden for selskapene. Samtidig anbefales det eiermøter for å bidra til god kunnskap om og dialog med selskapet.

I gjeldende reglement for folkevalgte i Arendal kommune fremkommer det at Formannskapet er ansvarlig for utarbeidelse av eierskapsmelding og oppfølging av bystyrets vedtak i saken.

Eierskapsmelding skal utarbeides i løpet av det første året i valgperioden. Formannskapet kan beslutte at det skal utarbeides oppdatert eierskapsmelding en gang i året. Formannskapet gjennomfører dialog med styreledere i selskap som kommunen har eierinteresser i. Det forutsettes at ordfører og formannskap legger til rette for en aktiv og tydelig eierstyring av foretak og selskaper som kommunen har eierinteresser i.¹⁰

3.2 Eierstyring av Aust-Agder museum og arkiv IKS

Eierstyring gjennom etablering

Det overordnede formålet med AAma IKS er nedfelt i selskapsavtalen. Selskapet skal forvalte, drive og utvikle museums- og arkivfeltet i Agder.

AAma ble stiftet i 2003, og endret navn i 2015 da Aust-Agder kulturhistoriske senter IKS, Setesdalmuseet IKS og Stiftelsen Grimstad bys museer ble slått sammen. Saken om museumskonsolidering ble behandlet av Arendal bystyre 22. mai 2014. Bakgrunnen for saken var en omfattende konsolidering på museumsområdet i Norge siden årtusenskiftet, hvor også Aust-Agder deltok. Fylkestinget og kommunene i Aust-Agder vedtok i 2002 å etablere 4 konsoliderte enheter i Aust-Agder, noe Kulturdepartementet vurderte til å ikke være tilstrekkelig. På bakgrunn av dette ble det oppnevnt en administrativ arbeidsgruppe og deretter en styringsgruppe som skulle se på mulighetene for videre konsolidering. Styringsgruppen avla sin rapport i mars 2013. På bakgrunn av denne rapporten, og behandlingen av denne, ble det vedtatt å sette ned en eierstyrt styringsgruppe med mandat om å lage et beslutningsgrunnlag for å etablere «Aust-Agder museum og arkiv IKS».

Styringsgruppen hadde i sitt arbeid blant annet innhentet en juridisk uttalelse fra advokatfirma Kluge. Advokatfirmaet anbefalte en størst mulig samling for å bedre realisere formålet med sammenslåing. Formålet med sammenslåingen var bevilgninger i statsbudsjettet. En overføring av de mindre selskapene til det største ble ansett som mest praktisk, og Aust-Agder kulturhistoriske senter IKS ble ansett som et stort selskap, som ved daværende etablering gjennomgikk en «betydelig opprydding» i tidligere strukturer og avtaler.

Vurderingen i saksfremlegget fra bystyrets møte 22.mai 2014, la til grunn at det var gjort et omfattende arbeid for å fremstille opplegg og fremdrift for sammenslåingsprosessen som fylkesting og kommunestyre i Aust-Agder. Vurderingen fra rådmannen var at «samlokaliseringen utløser et betydelig økt statlig tilskudd, og vi oppnår et sterkt og robust fagmiljø». Ifølge saksfremlegget ville det ikke bli noen nye driftsmessige konsekvenser av vedtaket. Bystyret tok rapporten til etterretning og vedtok følgende, etter innstilling fra komite for kultur, miljø og næring og valgkomiteen:

- Selskapets navn er Aust-Agder museum og arkiv IKS
- Selskapets ledelse lokaliseres i selskapets avdeling på Langsæ i Arendal

---

¹⁰ Pkt 13 i bystyrevedtak 20.12.18, PS 18/181

-
- Framlagte selskapsavtale for Aust-Agder museum og arkiv IKS
  - Framlagt samarbeidsavtale om drift av Aust-Agder museum og arkiv IKS
  - Som kommunens representant og vararepresentant til representantskapet velges hhv. Peder Syrdalen og Gjermund Orrego Bjørndahl
  - Slutter seg til at en prosess med sikte på å avvikle Setesdalsmuseet IKS kan igangsettes når Aust-Agder museum og arkiv er etablert

Eierstyring gjennom styringsdokumenter

Arendal kommune har vedtatt en rekke overordnede prinsipper for sitt eierskap, som skal gjelde for alle selskaper kommunen har eierinteresser i. Dette vil her måles opp mot om kommunen sikrer at dette gjelder for AAma IKS.

Eierstrategi (eierprinsipp I)

Arendal kommunes eierskapsmelding inneholder en oversikt over alle selskaper kommunen har eierinteresser i, også AAma IKS. Her er det det også nøkkelopplysninger om selskapet, og en «eierstrategi» for selskapet. Ifølge denne strategien er kommunens mål med eierskapet samfunnsmessig motivert, samtidig som man ønsket muligheten til å oppnå et stekt og robust fagmiljø innen museums- og arkivfaglige områder. Eierskapsmeldingen inneholder også en oversikt over ulike selskapsformer kommunen kan være eier eller delta i, herunder vurderinger av IKS- modellen generelt.

Styremedlemmer (eierprinsipp II-V)

Eiers representant, som fra Arendal kommune er ordfører, sitter i representantskapet som velger styre i AAma IKS. Forslag til styremedlemmer legges gjerne frem av tilsatt valgkomite. Sittende styre, for perioden 2020-24, ble valgt 19.mai 2020.

Etikk (eierprinsipp VI)

AAma vedtok dokumentet «verdier og etiske retningslinjer i AAma» i styremøte 1. februar 2018. Her beskrives selskapets visjon, interne verdier, selskapets forhold til sine omgivelser og føringer til alle ansatte i AAma.

AAma skal etter selskapets strategidokument 2018-22, følge ICOMs¹¹ og ICAs¹² yrkesetiske retningslinjer. Selskapet skal etter strategien ha et godt omdømme, vise sin tilhørighet til Aust-Agder og ha god dialog og kontakt med eierkommunene. Selskapet skal også knytte til seg frivillige, arbeide for økt eierskapsfølelse- og tilhørighet- hos innbyggerne i Aust-Agder. I tillegg skal selskapet styrke sin kontaktflate mot universitets- og forskningsmiljøer i regionen og mot fagmiljøer innen arkiv og museum.

AAma utarbeider hvert år en årsmelding som legges ut på selskapets hjemmeside. Ifølge årsmeldingen 2020, er AAma opptatt av å ta vare på sitt samfunnsansvar. I 2020 har de bidratt med dette gjennom å formidle lokalhistorisk stoff og museumsopplevelser digitalt

---

¹¹ International council of museums Norway, museumsetisk regelverk.

¹² International Council on Archives yrkesetiske retningslinjer for verdens arkivarer

---

under koronatiden. Andre tiltak som trekkes frem er seniortilbud, gjennomføring av en draktutstilling som et integreringsbidrag, samarbeidet med kommunen for gjenåpning av Mineralstien på Evje, i tillegg til arbeidstilbud til en eller flere på ulike NAV-tiltak.

AAma skriver i sin årsmelding at de, for å redusere sitt klimaavtrykk, er miljøfyrtårn og har en økende bevisstgjøring rundt selskapets ressursbruk. Virksomhetsplanen til selskapet legger opp til en økt fokusering på at rapporteringspunktene i Miljøfyrtårnrapporten skal gjennomføres i 2021, og at ansatte skal bli gjort mer bevisste på mulighetene som ligger i økt miljøbevissthet.

Åpenhet (prinsipp VII)

AAma IKS forholder seg til offentlighetsloven og arkivloven. Virksomheten legger ut på sin hjemmeside, både innkallinger og protokoller fra styremøter, protokoller fra representantskapet, årsrapporter og andre dokumenter som personvernerklæring og virksomhetsplan.

Kontroll (prinsipp VIII-IX)

Kommuneloven kapittel 22 omhandler egenkontroll og kommunens kontrollansvar, herunder kontrollutvalgets virksomhet.

Ifølge eierskapsmeldingen til kommunen skal årsberetning for AAma IKS legges frem for formannskapet årlig, og dette anses som tilstrekkelig styringsdialog for selskapet.

Årsmeldinger fra de siste seks årene er lagt ut på selskapets hjemmeside. Årsmeldingen inneholder også årsregnskap. Etter det revisjonen kjenner til har ikke disse blitt behandlet i formannskapet.

Bærekraft (prinsipp X)

Ifølge virksomhetens plan for 2022 skal ny strategi for virksomheten utarbeides, hvor FNs bærekraftmål skal inngå som et viktig rammeverk.

Utbytte og målkrav (prinsipp XI)

Ifølge eierskapsmeldingen forventes det ikke utbytte fra selskapet, og mål med eierskapet er samfunnsmessig motivert.

Eierstyring gjennom rapporteringer

Ifølge eierskapsmeldingen om styringsdialog med AAma IKS, skal årsberetning legges frem for formannskapet årlig; «dette ansees som tilstrekkelig styringsdialog med selskapet». Som tidligere nevnt i denne rapporten, kjenner ikke revisjonen til at dette har blitt gjort.

3.3 Vurderinger

Eierstyring gjennom etablering

Formål med etablering av selskap, og vurdering av selskapsform, er et viktig ledd i eierstyringen, da dette legger grunnlaget for selskapets innretning, aktiviteter og autonomi.

Den nåværende eierskapsmeldingen for Arendal kommune var ikke vedtatt da AAma IKS ble utvidet/opprettet, og opprettelsen blir derfor ikke vurdert opp mot føringene i denne eierskapsmeldingen.

Bystyret la til grunn at vurderinger av organiseringen og drift var godt gjennomarbeidet av styringsgruppa, og rådmann la i sin vurdering til grunn hensiktsmessighet på bakgrunn av økonomi og fagmiljø.

Revisjonen legger til grunn at Arendal kommune har gjort en vurdering av eierskapet ut i fra formål og behov. Ved utvidelsen av AAma IKS i 2015 ble organisering vurdert, særlig gjennom arbeidsgruppen som vurderte valg av egnet selskapsform, og la frem en rapport om dette.

Eierstyring gjennom styringsdokumenter

Eierskapsmeldinger er et viktig virkemiddel for god kommunal eierstyring, og et verktøy for kommunens bevisstgjøring av sitt eierskap og hva de ønsker med sine eierinteresser. Revisjonen observerer at Arendal kommune har utarbeidet eierskapsmelding for valgperioden. Eierskapsmeldingen presenterer en overordnet eierskapspolitikk samt nøkkelopplysninger om hvert enkelt selskap de har eierinteresser i, samt kommunens mål med selskapet og styringsdialogen. Selskaps-spesifikke eierstrategier skal vise hvilke mål og strategier som skal ligge til grunn for kommunens utøvelse av sitt eierskap overfor det enkelte selskapet, og er en anledning til å gi politiske styringssignaler til selskapene. Etter revisjonens vurdering er det en styrke at eierkommunene utformer slike strategier i hensikt å styrke eierstyringen.

Eierskapsprinsipper er et viktig verktøy for god eierstyring, som gir kommunen gode muligheter til å påvirke selskapet og sikre at selskapet drives i henhold til intensjonen så fremt prinsippene etterleveres. Revisjonen finner eierskapsprinsippene for Arendal kommune som tilfredsstillende, med fokus på å sikre en god forvaltning av eierskap. Det er for øvrig viktig at eierskapsprinsippene følges av selskapet, og at kommunen har rutiner for å følge opp at selskapet opptrer i samsvar med prinsippene.

Eierstyring gjennom rapportering

Ifølge eierskapsmeldingen om styringsdialog, skal selskapets årsberetning legges frem for formannskapet årlig; «dette ansees som tilstrekkelig styringsdialog med selskapet». Etter

---

revisjonens gjennomgang, vurderer revisjonen at denne rapporteringen ikke er i tråd med eierskapsmeldingen.

4. Andre problemstilling

1) *Driver Aust-Agder Museum og Arkiv IKS sin virksomhet i samsvar med kommunens intensjon og formål med eierskapet?*

4.1 Vurderingskriterier

Eierskapsmeldingen skal, etter kommuneloven § 26-1, inneholde kommunens formål med sine eierinteresser i virksomheter. Kriteriene vil her være kommunens uttalte formål og hensikt med eierskapet, og hvordan selskapets virksomhet vil måles opp mot dette.

Eierskapsmeldingen henviser til selskapsavtalens formål, og beskriver kommunens mål med eierskapet på følgende måte:

Kommunens mål med selskapet var samfunnsbasert motivert, samt påvirket av muligheten til å oppnå et sterkt og robust fagmiljø innen museums- og arkivfaglige områder

Etableringen av AAma IKS i 2015 ble gjennomført med utgangspunkt i at dette ville utløse betydelig økte statlige tilskudd, og for å oppnå et sterkt og robust faglig miljø. Tidligere Aust-Agder kulturhistoriske senter IKS hadde ett lignende samfunnsformål som AAma IKS fikk i sin selskapsavtale. I rapporten som ble lagt frem ved etableringen av AAma, vurderte styringsgruppen at formålsbeskrivelsen i selskapsavtalen burde være dekkende for virksomhetens formål, og være en god plattform for etableringen av selskapet.

Lov om interkommunale selskaper setter et krav om at ethvert selskap gjennom selskapsavtalen skal angi og definere selskapets formål, jfr. § 4 ledd 3 nr. 3. Selskapsavtalen til Aust-Agder museum og arkiv IKS ble vedtatt av bystyret 22.mai 2014 PS 77/14.

I selskapsavtalen § 6 defineres følgende formål for Aust-Agder Museum og arkiv IKS:

Aust- Agder Museum og Arkiv IKS skal forvalte, drive og utvikle museums- og arkivfeltet i Agder ved å:

- *Arbeide for at verdfulle kulturminne, bygningar, gjenstandar, arkiv og andre informasjonsberarar av historisk og administrativ verdi blir samla inn, teke vare på og gjort tilgjengelige for allmenta, for forskning, kulturelle og administrative formål*
  - *Aktivt formidle samlingane til institusjonen og avtalepartane saman med historia og kulturarven i fylket slik at det fremjar velferda og dei demokratiske rettane til innbyggjarane. Barn- og unge skal prioriteras i formidlinga*
  - *Arbeide aktivt med forvaltning, forskning, formidling og publisering gjere Aust-Agders kultur og historie levande for befolkninga og bidra til aktiv distriktsutvikling i Aust-Agder*
  - *Vere faginstans for deltakarane i museums- og arkivfaglege spørsmål*
  - *Utvikle fagleg og administrativ kompetanse ved lokale museum og samlingar og arbeide for at kulturminne og lokal tradisjon blir tekne vare på*
  - *Ta på seg betalte oppdrag for offentlige og private organ, og kan også administrere eksternt finansierte prosjekt innanfor sitt arbeidsfelt*
-

4.2 Formål med eierskapet

Samling, vern og tilgjengelighet

Selskapets felles visjon er «-vel bevart, godt fortalt – Aust-Agder Museum og Arkiv skal være en døråpner til fortid, samtid og et ledende fagmiljø for arkiv og museum».

AAma har utarbeidet en samlingsforvaltningsplan, som gjelder for hele AAma, men kun museumssamlingene. Etter kulturrådets definisjon av samlingsforvaltning forutsetter dette *planer for virksomheten, oversikt over samlingene, prioriteringer av ressurser og kompetanse*. Samlingsforvaltningsplanen til AAma skal gi en oversikt over samlingene AAma eier og forvalter, samt forankre felles rutiner for samlingsforvaltningen. Arkivavdelingen på KUBEN museum og arkiv har en egen forvaltningsplan.

Ifølge årsmelding for 2020 arbeider virksomheten både med registrering av gjeldende gjenstander i samlingsforvaltningssystemet Primus, samt å innlemme nye gjenstander. I 2020 ble 231 nye gjenstander innlemmet i samlingen, og 300 gjenstander er blitt digitalisert og tilgjengelig for publikum. Sentrallageret på Evjemoen blir benyttet som samlingspunkt for museumsgjenstander. Det er også utarbeidet en plan for forvaltning av antikvariske bygg, hvor ansvarsforholdet er fordelt mellom KUBEN og Setesdalsmuseet.

Virksomheten driver også med samlingsforvaltning av arkiv, og i 2020 ble det tatt imot 172 hyllemeter med arkiv fra kommuner og fylkeskommunen. Lesesalen på KUBEN er åpen for ordinære gjester, og hadde i 2020 718 gjester i 2020, som var en nedgang fra 2019. Lesesalen tar også imot eksempelvis elever, i forbindelse med undervisningsopplegg.

Formidling

Virksomheten hadde i 2020 en rekke utstillinger og utviklingsprosjekter. Virksomheten hadde i 2020 fokus på Evje mineralsti, og gjenåpning av dette anlegget. En av utstillingene i var blant annet fotoutstillingen «vi og våre drakter», som er et forprosjekt til den kommende jubileumsutstillingen i forbindelse med byjubileet for Arendal i 2023. Av nye publikumstilbud nevner årsrapporten fra 2020 «formidling for seniorer» og en kulturhistorisk matblogg. I 2020 hadde KUBEN 123 910 besøk på sine nettsider, og 10 672 fysiske besøk i 2020, mot 20 897 i 2019.

AAma har også en «plan for formidling til barn og unge», som ble vedtatt i styret 2021. Planen er laget med grunnlag i selskapets mål- og strategidokument for perioden 2018-22, og skal fungere som et verktøy og hjelpemiddel for å nå målene. Hovedmålene i denne planen er *1. Nå flere barn og unge enn det vi gjør i dag 2. Fortsette å gjøre AAma sin formidling til barn og unge aktuell, kunnskapsbasert, engasjerende og nyskapende*. Ifølge planen er det mest sentrale tiltaket at det skal opprettes en bedre fysisk og digital infrastruktur til å ta imot målgruppen. Det er faggruppen i selskapet som skal se til at formidlingsplanen blir fulgt opp.

Utvikling

Det er også utarbeidet en forskningsplan for selskapet. Som museums- og arkivinstitusjon er AAma forpliktet til å drive med forskning. Ifølge planen skal forskning skal være et av virksomhetens kjerneområder, og *strategisk bør FoU-arbeidet rettes mot områder som gir praktisk nytte for AAmas hovedsatsningsområder, og som styrker vår kompetanse innen forvaltning og formidling og bidrar til fornying*. Etter planen skal ansvaret for forskningen flyttes mer til avdelingene, som får et konkret ansvar for å initiere og gjennomføre forskningsprosjekter. Dette skal gjøres gjennom samling av ressurser i faste forskerstillinger og et generelt tilbud til alle ansatte med forskningskompetanse.

AAma er involvert i en rekke FoU- prosjekter. Virksomheten utgir bøker og artikler, det arrangeres seminarer. AAma er også deltakere i flere nettverk, blant annet Forskernettverk Agder.

Faginstans

Styret i AAma vedtok i februar 2018 «verdier og etiske retningslinjer i AAma». Her beskrives selskapets interne verdier som «Kunnskapsrik, Pålitelig, Samlende, Nyskapende og Stolt». For å nå selskapets mål om å være *en synlig og aktuell samfunnsaktør, på nasjonalt faglig nivå*, beskriver verdidokumentet at formidlingen skal være forskningsbasert, oppdatert og interessant, samt engasjerende for publikum. Selskapet skal også være inkluderende, og alle publikumsgrupper skal kjenne seg velkommen.

AAma er deltaker i flere faglige nettverk, bla Det nasjonale sjøfartsnettverket, Det nasjonale litteraturnettverket og Det nasjonale nettverket for kulturlandskap.

Overordnet strategi for selskapet vedtas hvert fjerde år. I strategien for 2018-22 henvises det til selskapets samfunnsoppdrag. Hovedmålene for perioden er beskrevet som:

- Økt publikumsbesøk ved alle avdelinger
- Videreutvikle strategisk partnerskap innen markedsføring og formidling
- Starte opp et langsiktig og ambisiøst program for å øke kvaliteten/innsatsen på gjenstandsforvaltningen
- Tilbakeføring av verdifulle og unike gjenstander og arkiver tilhørende regionen
- Øke digitaliseringstakten vesentlig, og utvikle nye digitale tjenester for publikum og eierne våre
- Organisere og implementere forsknings- og utviklingsarbeidet ved AAma
- Gode og relevante tjenester innen arkiv for eierkommunene.

Selskapet har en virksomhetsplan, som blir behandlet av styret hvert år, med felles satsninger og målsettinger for arbeidsåret. Denne inneholder også årsplaner for de ulike avdelingene og en seksjon om forskning og utvikling (FoU).

Årshjul

Som styringsverktøy har selskapet et årshjul med de faste årlige gjøremål. Planer og tiltak i tilknytning til disse gjøremålene innarbeides i årshjulet.

4.3 Vurdering

Arendal kommune har i sin eierskapsmelding beskrevet formålet med sitt eierskap i selskapet, hovedsakelig som samfunnsmessig motivert, og med mål om ha et sterkt fagmiljø innenfor området. Planene og strategiene som selskapet har vedtatt, underbygger kommunens formål med selskapet. Ut fra den dokumentasjonen som revisjonen har gjennomgått, og faktagrunnlaget i rapporten, er ikke revisjonen kjent med forhold til tilsier at ikke selskapet driver i samsvar med kommunens formål med eierskapet.

---

6. Litteratur

Jacobsen (2014) *Interkommunale samarbeid i Norge. Former, funksjoner og effekter*. Bergen: Fagbokforlaget

LOV 1992-09-25-107 Lov om kommuner og fylkeskommuner (Kommuneloven)

LOV 1997-06-13-44 Lov om aksjeselskaper (Aksjeloven)

LOV 1999-01-29-6 Lov om interkommunale selskaper (IKS-loven)

FOR-2004-06-15-906 Forskrift om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner

Norsk by- og regionforskning (NIBR) Rapport 2015:1. *Kommunale selskap og folkevalgt styring gjennom kommunalt eierskap*

Kommunesektorens organisasjon (KS). *Anbefalinger og eierstyring, selskapsledelse og kontrollsak*

NKRF. Praktisk veileder. *Selskapskontroll – Fra A til Å*

Brønnøysundregistrene. Nøkkelopplysninger fra Enhetsregisteret

Arendal kommune eierskapsmelding

https://www.arendal.kommune.no/_f/p1/i06e21f4e-f755-4be1-8622-af52ddb28547/eierskapsmelding-arendal-kommune-2020.pdf

Aama.no:

Styreprotokoller 2021, protokoller representantskap 2021, årsrapport 2020, Selskapsavtale, organisasjonskart, 2021: Verdier og etiske retningslinjer for AAMA, miljøfyrtårn – rapport 2020, Strategi 2018-2022, 2021 Forskningsplan for AAMA, Virksomhetsplan 2022, 2022 Plan for formidling til barn og unge, 2022 Samlingsforvaltningsplan.

7. Vedlegg/uttalelse